

Styrelsen år 2006

Ordförande	Sture Olofsson	96 14 51
V ordförande	Hans Taremark	96 73 25
Kassör	Helene Sörensson	96 71 55
Sekreterare	Agneta Zachariasson	96 50 41
Ledamot	Gunnar Alexandersson	96 75 70
Ledamot	Claes-Göran Sörensson	96 93 38
Ledamot	Lena Knutsson	96 17 88
Suppleant	Roland Vejfors	96 76 14
Suppleant	Sune Segersäll	96 78 72

Styrelsen meddelar

- **Hemsidan** – på föreningens hemsida www.oosf.se kan ni hitta namn, adress, mail, telefonnummer till styrelsen. Hör gärna av er till oss med idéer, funderingar, förslag, frågor osv.
- **Fotografier** - Har ni några fotografier som ni vill dela med er av till vår hemsida? Hör av er till Hans på adress webmaster@oosf.se . Gamla fotografier är alltid intressanta.
- **Föreningens postgironr 71 19 28 - 2**
- **Bingolotter**. Stöd föreningen genom att prenumerera på Bingolotter. När ni anmäler er som prenumeranter skall ni uppge att ni vill stödja Öckeröarnas Släktforskarförening.
- **Studiebesök på Göteborgs Stadsarkivet 21 sept** Samlar arkiv från förvaltningar, regionen, bolag samt från folkrörelser och föreningar inom Göteborgsområdet. Max 20 deltagare. Anmälan till Agneta 96 50 41 eller agneta@oosf.se senast den 18 september. Vi träffas vid entrén på Otterhällegatan 5 kl 17:00. Avgift 50 kr/person.
- **SVAR (Svensk Arkivinformatiön) 25 sept** Svar kommer och besöker oss för att berätta om vad de arbetar med och vad vi kan få hjälp av genom dem. De arbetar för att underlätta användandet av arkivmaterial och vänder sig till alla som söker information och kunskap om statliga arkiv och de regionala landsarkiven. Vi träffas i Hörsalen på Öckerö Bibliotek kl 18:00, ingen föränmälan.
- **Höstmöte 18 november kl 15:00 på Nimbus** I skrivandets stund vet vi inte vad höstens föreläsning kommer att handla om, håll utkik på hemsidan för närmare information.

Grundkurs i släktforskning

Föreningen planerar en grundkurs i släktforskning under hösten med start 10 oktober kl 17 på Öckerö bibliotek. Kursavgift: 400 kr. Kostnader för eventuell kursbok tillkommer. Kursen avslutas på föreningens höstmöte 18 november.

Kursinnehåll:

Hur börjar man släktforska?
Bibliotekets service till släktforskaren
Ansedlar, antavlor och stamtavlor
Arkiven, släktforskarens bästa hjälp
Läsning av gammal stil
Datorn som hjälpmedel i släktforskningen
Släktforskarföreningens service
Släktkrönikan

Anmälan Agneta Zachariasson tfn 96 50 41 eller e-mail agneta@oosf.se

Ordföranden har ordet

Välkomna till en ny släktforskartermin! Efter en sommar med mycket sol och värme hoppas jag att alla samlat krafter för att fortsätta med vår fascinerande hobby med ny energi. Våra sedvanliga måndagsträffar börjar 4 september och sedan är det full fart varje måndag åtminstone fram till 4 december. Minst en rutinerad släktforskare finns alltid på plats för att hjälpa den som stöter på eventuella problem i sökandet efter sina rötter. Ett studiebesök på Göteborgs stadsarkiv finns inplanerat torsdagen 21 september. Vårt sedvanliga höstmöte äger rum lördagen 18 november på Nimbus och ett besök från SVAR anordnar vi måndagen 25 september (bibliotekets hörsal). En nybörjarkurs i släktforskning planeras och föreningen kommer att delta i adventsmarknaden i Hönö Klåva, sannolikt 2 – 3 december. Planeringen för Släktforskningens Dag 2007 kommer att påbörjas. Programmet är alltså ganska späckat men har du önskemål om fler arrangemang under hösten är du alltid välkommen att kontakta styrelsen. Tips om tema eller föredragshållare för höstmötet tar vi förresten fortfarande gärna emot!

Lycka till med dina forskningar i höst!

*Sture Olofsson
Ordförande*

Nyheter för släktforskare

Både inom vår egen förening och på riksplanet är strömmen av nyheter för oss släktforskare allt stridare. Möjligheterna att forska både snabbare och säkrare ökar hela tiden och numera behöver det inte längre handla om att ta sig till Landsarkivet i Göteborg för att kunna hitta sina rötter.

Ta gärna en titt på föreningens hemsida (www.oosf.se)! Där hittar du de senaste databaserna och annat nytt av intresse,

särskilt för oss med lokal anknytning till vår egen socken. Ragnar Olsson, Rörö, som tidigare var anställd vid universitetet i Göteborg, har till exempel överlämnat en del av sitt rika material till föreningen. Det rör sig om excerperade *bouppteckning* från Öckerö socken under perioden 1799 – 1885, något som kan vara ett bra komplement till kyrkoboksanteckningarna och sätta kött på benen på torra personalier. Om man vill arbeta vidare med bouppteckningarna i

original finns dessa givetvis på Landsarkivet. Ragnar har också deponerat ett rikt material kring tidiga lån ur *fiskerilånefonden*. Britta Österberg har bearbetat handlingarna på ett förtjänstfullt sätt och hon är just nu sysselsatt med att arbeta vidare med en andra omgång bouppteckningar. Allt klart material finns givetvis i släktforskarrummet på Öckerö bibliotek.

Föreningen har också fått tillgång till *Daniel Franssons efterlämnade handlingar* och just nu pågår genomgång av de fem första av ett trettio-tal pärmor. Här handlar det om Daniels släktutredningar, som han utarbetade ö för ö och som kan vara till mycket stor nytta för den lokale släktforskaren. Efterhand som materialet är genomgången och kontrollerat flyttas det också till släktforskarrummet.

Med Rolf Nilsson som drivande kraft pågår också arbetet med att digitalisera våra kyrkoböcker och lägga ut filerna på föreningens hemsida för att göra data tillgängliga för så många som möjligt. Eftersom kyrkoböckerna överförs till dataprogrammet Excel blir det mycket enkelt att navigera i det omfattande materialet. Just nu pågår bland annat inskrivningen av *födelseboken ur C5*, vår kyrkobok för tiden 1861 – 1886. Bedömningen är att detta kan vara klart vid årsskiftet.

På släktforskarrummet kan du snart hitta ett bokverk i fyra band, boken om världens största registrerade släkt med 149 000 namn. Lars Thorsson på kommunbiblioteket har varit vänlig nog att köpa in detta imponerande arbete. Tänk, vilken tid det måste ha tagit att skriva manus!

Kanske har du någon anknytning till *Långarydssläkten*? I så fall måste detta vara en guldgruva.

Föreningens styrelse har beslutat köpa in den nya upplagan av databasen med Sveriges emigranter. Den kallas *Emigranten Populär* och omfattar 1,5 miljoner personer, som utvandrat från hela Sverige från början av 1800-talet fram till 1950. I första hand innehåller CD-skivan uppgifter om utvandringen till Amerika, men här finns också uppgifter som bland annat gäller Sydafrika, Australien, Nya Zeeland, Argentina och Ryssland.

För de militärhistoriskt intresserade kan nämnas, att våra vänner på Arkiv Digital fortsätter sitt idoga arbete att digitalfotografera arkivhandlingar av skilda slag. Nu har man nått fram till *generalmönsterrullorna* och man kommer att fotografera rullorna för Bohusläns regemente och Bohusläns första och andra båtsmanskompani. Våra egna båtsmän tillhörde, som någon kanske minns, landskapets andra kompani. Arkiv Digital har som målsättning att digitalisera all generalmönsterrullor för alla truppslag i hela Sverige, som finns bevarade på Krigsarkivet. Det är ingen liten uppgift!

Slutligen: *Genline* har skannat alla mormonfilmer på Riksarkivet. Nu finns det sammanlagt 32 miljoner sidor tillgängliga över Internet via släktforskardatorn på kommunbiblioteket. Om uppkopplingen mot *Genline* fungerar, vill säga. Tyvärr har det varit stora störningar under året och vi får hoppas på en bättring så att möjligheten att söka sin släkt på distans utan att beställa mikrokort verkligen kan användas.

Sture Olofsson

Saxat från hemsidan

I maj besökte Öckeröarnas Släktforskare **Bohus Björkö** där Bengt Knutsson och hans hustru tog emot oss. På vår hemsida finner ni åtskilliga fotografier från den rundvandring

som gjordes. På annan plats i vår tidning finner ni en mycket utförlig släkthistoria om släkten Gillholm författad av Bengt och Lena Knutsson.

Utfärden till **Göta Kanal** startade i strålände väder en dag i juni. I Vårgårda väntade guiden Berit Johansson, som för femte gången i rad skulle leda sommarresan. Efter ett stopp på kafé Nordpolen, där kaffe och smörgås väntade, fortsatte mot Lyrestad. Under resan berättade Berit Johansson om kanalens historia. I Lyrestad gick vi ombord på kanalbåten "Bellevue"

Där åts lunch och efter några timmars färd genom det vackra landskapet anlände vi till Töreboda. Därifrån tog bussen oss till ett krukmakeri och vidare till Påverås Gårdsmejeri.

Lagom till färjan 20.10 kom bussen till Varholmen och där slutade denna resan. Hemsidans utförliga reportage är skrivet av Sture Olofsson och de många fotografierna är tagna av Hans Taremark.

Red.

Släkten Gillholm

Från Gillholmen till Björkö

Insänt av Bengt o Lena Knutsson

Släkten Gillholm kommer från Gillholmen. Den förste kände med namnet Gillholm var Nils Gillholm. Han var son till Anders Nilsson (1719-1800). Anders var gift med Anna Rasmusdotter, som var hans andra hustru (1723-1798). De fick tillsammans sex barn nämligen sönerna Nils, Carl, Lars och Andreas samt döttrarna Catarina och Rebeca. Nils syskon kallade sig Andersson /Andersdotter efter fadern (Anders).

Den grenen vi nu ska följa är Lars Andersson (1760-1826) gift med Börta Jonsdotter (1761-1823). Lars och Börta hade nio barn varav fyra dog som barn. Av sönerna som kallade sig Gillholm blev Adolf (1788-1841) bosatt på Gillholmen, Olof (1791-1855) blev bosatt på Björkö och Johannes (1800-1850) blev bosatt på Glöskär. Döttrarna hette Inger f.1789, Anna (1794-1796), Anna (1796-1800), Katarina (1800-1800), Katarina (1805-1807), Katarina (1807-1872) gift med Jöns Olsson på Överön.

Som nämns ovan flyttade Olof till Björkö men även Adolfs son Josef och hans syster

Bernhardina flyttade dit. Därför ska nu nämnas lite om Adolf. Han gifte sig med Johanna Cristoffersdotter från Stornäs. Adolf och Johanna fick tio barn, fem pojkar och fem flickor. När Adolf avled endast 53 år gammal var deras första barn dottern Bernhardina 18 år och deras sista, sonen Severin, ett halvt år gammal. Barnen var Bernhardina (1823-1860), Anders Lorentz (1825-1830), Charlotta f. 1827, Olena (1828-1902), Lovisa (1830-1831), Lars (1833-1898), tvillingarna Christoffer (1835-1898) och Charlotta f.1835, Josef (1837-1866), Severin (1840-1888).

Att Adolf och hans stora familj nödgats leva under mycket knappa ekonomiska omständigheter är ju lätt att förstå. Så mycket svårare blev det ju för Johanna att klara försörjningen åt sig själv och de många barnen.

Adelska som hon efter sitt giftemål med Adolf fått heta var en kvinna som det talades mycket om. Därför kommer lite mer om henne här. Hurudan hon egentligen var är det

väl nu ingen som vet, men ännu långt efter hennes död pratades det om Adelska, och en fattig kvinna som på den tiden väckte sådan uppmärksamhet måste ju ha varit av det mera ovanliga slaget. Den svåra situationen som hon med sina många barn efter Adolfs död hamnade i bidrog väl också till att hennes kamp för sig och de sina blev mer uppmärksammas än vad som annars varit fallet.

”Adelska va swår” sade man ofta när hon och hennes handlande kom på tal, men ordet ”swår” var så innehållsrikt att det gick att använda i alla tänkbara sammanhang, och kunde gälla vilka personliga egenskaper som helst. När det gällde Adelska så var hon tydligen ”swår” på mångahanda sätt, och det behövdes säkerligen. Av hennes eftermålde torde man väl kunna dra slutsatsen att hon varit driftig och arbetsam som få men också ganska hänsynslös och hård. Sina barn tycks hon ha fostrat med hård hand och efter vad man nu kan tycka på något brutalt sätt. Så har det t ex berättats om hennes sätt att väcka barnen och få dem att stiga upp när man skulle ut och fiska. Adelskas metod var lika enkel som effektiv. Den som skulle med ut och fiska drogs med ett grepp i håret upp ur bädden och ställdes direkt på golvet och sedan var det bara att följa med.

Det berättades också att Adelska uppretad och arg över pojknarnas påhitt och hyss bad dem dra dit pepparn växer. När pojknarna sedan kom hem från sina resor ut i vida värden sade de till sin mor: Nu har vi varit där där pepparn växer.

Sonen Josef flyttade till Björkö Bovik och gifte sig där med Susanna Olausdotter f. 1837. De övertog en gård efter Susannas föräldrar. De fick barnen: Hilmer (1866-1869) Gerda f. 1867 gift till Hyppel, Mandel f. 1870 g.m. Aqvilina Gillholm (Mandel och Aqvilina var sysslingar), Sigfrid f. 1873 o.g. Hjalmar f. 1875 g.m. Hilma från Hyppel, James f.1878 g.m. Malvina från Hyppel. Hilma och Malvina var systrar.

Bernhardina flyttade till Björkö 1844 gifte sig med Andreas (1822-1858). Andreas var son till Olof Berntsson och Lovisa Rabe. Bernhardina och Andreas fick barnen Olle (1851-1904), Axel Teodor (1851-1855), Axel Teodor f. 1856. Bernhardinas make Andreas dog på ett mycket dramatiskt sätt. Tillsammans med en annan Björköbo hade han varit i Göteborg. När de kom till Bovik blev de osams och den andre mannen slog till Andreas med en rorkult så illa att han efter en tid till sängs avled. Detta betecknades av de flesta som mycket olyckligt eftersom de båda normalt var vänner och till och med släkt på långt håll. Mannen fick sitta i fängelse på Nya Varvet i Göteborg.

Bernhardina gifte om sig med Johan Persson från Tjörn (1818-1870). De fick tvillingarna Ivar (1861-1825) och Arvida (1861-1946).

Olof Gillholm (1791-1855) flyttade i början av 1800-talet till Bovik, gifte sig med Sara Lisa Johannesdotter (1804-1879), dotter till Johannes Olsson och Olena Henriksdotter från Bovik. Till en början bodde det unga paret tillsammans med Sara Lisas föräldrar. I HFL 1826-1829 finns de med som ägare till 1/24 Kohagen i Nolö (Bovik). Sannolikt har de tagit över gården från Sara Lisas föräldrar. Troligen är denna gårdsdel en del av den gården som militären har köpt. Från den gården finns idag ett hus från 1786 som nu står i Bovik. Huset utnyttjades på sin tid som jaktstuga för Dicksönerna från Göteborg som hade jaktmarker i Bovik.

I mitten av 1830-talet flyttade familjen till Björkö Västergård där man köpte en gård. Enligt husförhörslängden köptes gården av en handlare Svensson i Göteborg 1/16 mantal och 1/16 mantal av en Svensson ”mark på Skarvik”. I HFL 1829-1835 står Olof som ägare både av 1/8 mtl Björkö Västergård och 1/24 mtl Kohagen (Nolö). I 1850 års mantalslängd står Olof Gillholm som ägare till 1/8 mantal Björkö Västergård.

Olof och Sara hade fem barn:

Karl August (1824-1868)

Lorents (1827-1834)

Olof f. 1831 gift med Ingeborg Torgersdotter
Laura Matilda (1836-1879) gift med Samuel
Johnsson från Fjällholmen
Edvard (1838-1917) gift med Gustava
Eliasdotter, Skarvik.

Efter föräldrarnas död delades gården mellan
de barn som var kvar i livet. Olof flyttade
som gift till Säve. Edvard övertog 1/32
mantal Björkö Västergård och byggde i
Skarvik. Laura stannade kvar på gården och
övertog 3/32 mantal Björkö Västergård, hon
var gift med Samuel. Laura dog 1879.
Samuel gifte om sig 1880 med Anna
Andersdotter från Rörö, syster till den kände
fiskaren och jägaren Stin-Olle.

*Samuel och Anna tog ett fosterbarn, Blenda,
som blev gift med trålskepparen Karl Oskar
Tingström från Göteborg. De fick två söner,
Bror och Sten.*

År 1909 sålde Blenda och Karl-Oskar sin
gårdsdel 3/32 Björkö Västergård till
handlaren Ivar Johansson (1861-1925) och
hans hustru Emma Maria (1862-1943). Ivar
var son till Bernhardina Gillholm och på så
sätt kan man säga att gården fortfarande var i
släkten Gillholms ägo. Därmed var gården
inte längre i Gillholms ägo. Gårdsbyggnaden
är kvar. Ett nytt bostadshus byggdes 1922.

Ivar och Emma hade två barn. De var Evald
Julius (1895-1971) och Isabella Emerentia
(Emmy) (1897-1987). Båda förblev ogifta.
Evald blev fiskare. Ivar hade speceriaffär i
Skarvik. Efter Ivars död drev dottern Emmy
själv affären.

År 1944 köpte Björkö Strandkassa
handelsrörelsen i Skarvik (nuvarande
Västergårdsvägen 7, gamla Konsum).

År 1970 avyttrade Evald och Emmy sin gård
till Öckerö Kommun. Emmy testamenterade
sitt hus till Björkö kyrka vid sin död 1987.
Huset är under renovering och ägs av Mikael
och Anne-Catrin Leicht, Smörblomsvägen 9
(huset närmast Servicehuset, Västergårds
By).

Den bit av gården som ägdes av Edvard
Gillholm köptes upp av Kommunen i
samband med att man byggde Västergårds
By. Edvard Gillholm (1838-1917) gifte sig
med Gustava (Stava) Eliasdotter (1837-1937)
och flyttade till Skarvik. Mangården från
senare delen av 1800-talet finns kvar, nu som
sommarbostad. Ägare är Ingmar och Mariann
Thoren från Göteborg. Husets adress är
Västergårdsvägen 4. Ladugården finns kvar
och är restaurerad till sommarhus.

Gustava levde till hon blev 100 år gammal.
Hennes far hette Elias Jansson. Hon hade en
bror som hette Janne. Janne fick sex barn.
Bland de som bodde på Björkö kan nämnas
Svea gift med Bernhard Eriksson från Hönö
och Valborg "Gullhöna" som senare övertog
huset i "Ivarsliden". Gustava hade också en
syster, Magdalena, som var gift med Olle i
Sörgård (hans 1:a fru).

Edvard och Gustava Gillholm fick åtta barn
tillsammans dessutom hade Gustava ett barn,
Berta, med en annan man.

Berta, f.1862 gift med Olle Andreasson (son
till Dina och Andreas). Barn: Charles,
Gunnar, Annie och Henry. Gunnar ogift och
omkom vid Baltics förlisning, Henry flyttade
till Göteborg, Annie gift med Johan
Gustavsson från Nösund.

Hilma Constatia (1863-1873) som dog när
hon var tio år.

Elinora (Nora) (1865-1955), gift med Olof
Bryngelsson. Barn: Einar, Helfrid och Helge.
Einar flyttade till Göteborg, Helge arbetade
som pälsfarmare på Björkö.

Arthur (1867-1956), gift med Adelina. Barn:
Algot, Gunnar och Ingeborg. Algot gift med
Karin, Gunnar ogift, Ingeborg gift med Gösta
Knutsson.

Akvelina (1871-1953), gift med Mandel
Gillholm. Mandels föräldrar var Josef
Gillholm (kusin till Edvard Gillholm) och
Susanna från Amhult. Akvelina och Mandel

var alltså sysslingar. Barn: Ragnar, Alf, Harry och Astrid. Ragnar gift med Ellen, Alf gift med Ingeborg från Hälsö, Harry Märta, Astrid gift med Georg Sörensson.

Constansia (Stansi) F. 1873, gift med Carl Magnusson från Alinsås. Barn: Erik och Karl-Holger.

Lindus (1876-1973), gift med Josefina (Fina) från Tjörn. Barn: Edith, Greta, Vilhelm, Evert, Helmer och Hugo.

Laura (1880-1947), gift med Karl Bengtsson från Stenungsund. Barn: Hugo, Alf, Ingrid, Karin, Gunborg (Gullan) och Karl-Erik.

Theodor f. 1878, gift med Anna från Halland. Barn: Margit, Fritjof och Roland. Margit gift med Osvald Larsson från Björkö, Fritjof gift med Anna-Britta Rabe från Björkö, Roland gift med Gunborg.

Efter Edvads död 1917 övertogs gården av Constansia (Stansi) och Carl Magnusson.

Carl byggde ett nytt hus på gården. Detta såldes strax innan hans död 1959 för 29 500 kronor. Huset har därefter renoverats i etapper. Nuvarande ägare är Stig Kristerberg och nuvarande adress är Skarviksvägen 34.

Lindus Gillholm hade sex barn som nämns ovan. Sonen Vilhelms barn är Vivi-Ann och Leif.

Vivi-Ann f. 1937 är gift med Sven Knutsson (min kusin). Hans far var bror till Gösta Knutsson som var gift med Ingeborg Gillholm. Ingeborgs farfarfarfar bror var Nils Gillholm och då är vi tillbaka där vi började.

Denna släkthistoria har min hustru Lena och jag skrivet ner. Idén bygger på en släktutredningen som Leif Bengtsson gjorde i början av 1990-talet. Delar har också hämtats ut Gustav Karlssons bok "Två små öar i Bohuslän". Bohus-Björkö maj 2006 Bengt.

Kluriga forskningsproblem

Insänt av Henrik Karlsson som har för avsikt att emellanåt skicka in flera artiklar till oss av liknande slag, där han benat ut något klurigt problem.

I

Olof Hansson i Björkö Sörgård

Fiskaren Olof Hansson, död 1796 21/11, har länge gäckat oss forskare och gör det delvis ännu. Många har försökt sig på att klarlägga hans härstamning och lyckats mer eller mindre bra. Tyvärr sprids olika felaktigheter via publicerade antavlor på nätet, varför jag vill börja den här serien med just Olof, så att dessa fel kan rättas till så snabbt som möjligt. Det går nämligen att med full säkerhet få fram vem hans föräldrar var. Tyvärr går det ändå inte att säga var Olof var född, och varifrån hans mor kom. Men så är det ofta: när man löser vissa problem, dyker nya upp.

Olof Hansson i Björkö Sörgård hade med hustrun Anna Nilsson från Björkö Ryd många barn och har därför många nu levande

ättlingar. Barnen var Elin 1749 (gift 1771 med Anders Svensson, från Hälsö, bosatt i Björkö Sörgård), Anders 1751 (gift 1781 med Helena Corneliusdotter, sannolikt från Björlanda socken, 1800 bosatt i Skarvik, klockare), Malena 1753 (död samma år), Malena 1755 (gift 1776 med Gunne Andersson från Jörlanda socken, 1800 bosatt i Björkö Sörgård), Tönnes 1758 (död 1763), Hans 1760, Ingegerd 1763 (senast nämnd 1789 ogift i bou), Ingrid 1767 (gift 1790 med Paul Olofsson från Björkö Västergård, 1800 bosatt i Skarvik) och Tönnes 1769 (gift 1792 med Anna Olofsdotter, sannolikt från Hönö Heden, 1800 bosatt på Kalven).

Problemet med Olof Hansson kan specificeras så här: hans födelseort och -datum är inte lätta att få fram, och om han var född i Sörgård fanns det två Hans Olofsson att välja på som far till honom. För att börja med det som man oftast gör och har tillgång till tar vi kyrkböckerna och mantalslängderna/mtl (vilka ju finns i form av Rolf Nilssons fina avskrifter på nätet och CD). För tiden före husförhörslängderna är en noggrann kartläggning genom kyrkböckerna (inte minst fadderskap) i kombination med mantalslängderna grunden för all släktforskning.

Vi utgår som alltid från helt säkra data.

När Olof dog skall han ha varit 74 ½ år gammal, vilket ger våren 1722 som födelsetid. I födelseboken går det bara att hitta en Olof Hansson i Sörgård med någorlunda rätt ålder. Det var den som föddes 1712, alltså 10 år tidigare. Men tills annat är bevisat kan man inte avfärda uppgifter om ålder i dödboken, varför vi på det här stadiet inte får fastna för året 1712. Olof och Anna gifte sig 1749. Om Olof var född 1722 var han 27 år då, och om han var född 1712 var han 37. Statistiskt är det mer sannolikt med 27 års ålder vid första barnets födelse för en man. Eftersom hustrun kom från Ryd och Olof var ungarl vid vigseln, bör han ha varit född i Sörgård, eller i alla fall ärvt gården av någon av föräldrarna. Fadern till Olof 1712 kallas i födelseboken bara Hans, tydande på att det vid den tiden inte gick att förväxla honom med någon med samma namn i samma gård. Mtl visar också att det bara fanns en Hans där då, och det var Hans Olofsson d.ä. som gift sig dit 1709 eller 1710 (hemma på Heden i mtl 1709 (upprättad 12/1) och skriven i Björkö Sörgård vid första barnets födelse i slutet av 1710).

Mtl visar att det senare fanns *två* Hans Olofsson i Björkö Sörgård. Den andre, som vi (enligt vad som sägs nedan) bör kalla Hans Olofsson d.y., nämns först i mtl 1722 (upprättad 9/1). För att se hur det ligger till, kan vi först försöka följa den Olof som föddes 1712 framåt i tiden. Han måste enligt ovan ha varit son till Hans d.ä. Tyvärr går inte detta, då denne son till Hans d.ä. med

dessa och andra källor inte går att knyta ihop med vår Olof. Det fanns senare aldrig två Olof Hansson i Björkö Sörgård. Vår Olof bör därför, om han inte var son till Hans d.ä., ha varit son till Hans d.y.

Hur var det då med faddrarna? Går det att dra några slutsatser om släktskap med hjälp av dem? Nja, alla inblandade har så vanliga namn och bor så nära varandra, att det nästan är omöjligt att skönja något mönster. Olof och Anna använde t.ex. faddrar från båda Hans Olofssons familjer och i övrigt sådana där det är svårt att se något släktsamband en eller två generationer tillbaka.

Några andra kyrkböcker finns inte för den här tiden, vilka skulle kunna ge ytterligare information, varför vi tvingas nöja oss med den föga specifika hypotesen att Olof Hansson sannolikt ärvde gården, att han var född omkring 1722 och att han möjligen var son till Hans Olofsson d.y. i Björkö Sörgård.

Nästa källa att skärskåda är bouppteckningarna/bou. Här finns en stor brist på material om de aktuella familjerna. Jag har gått igenom mina avskrifter och de fina register som Britta Österberg upprättat. De enda bou jag hittat i det här sammanhanget är den 1763 15/12 (observera att den finns i Inlands södra härad!) efter en Hans Olofsson i Björkö Sörgård, vilken efterlämnade änkan Ingeborg Andersdotter, och den 1765 24/4 efter en Per Olofsson i Björkö Sörgård. Nu visar det sig lyckligtvis att just den förstnämnda är den vi har mest nytta av, varför det egentligen inte gör något att så många andra saknas! Här framgår nämligen för det första att den ende arvingen till Hans Olofsson och Ingeborg var just vår Olof Hansson, och att jorden (1/4 kronoskatte) var mannens (Hans Olofssons) arvejord. *Detta löser hela problemet*, och hur det gör det skall förklaras här nedan. Vi får även i domböckerna stöd för vad som skall sägas här, men för den som inte tycker sig hinna med att gå igenom dem, är det ibland (om man som här har tur) tillräckligt med kyrkböcker och bouppteckningar.

Vi har alltså i bou ett äkta par bestående av Hans Olofsson och Ingeborg med enda arvinge Olof Hansson. Någon annan Olof

Hansson fanns inte där då, varför vi måste säga att detta är vår Olof. Redan av detta ser man att det är fel att hänföra honom till den familj som bestod av Hans Olofsson d.ä. och Karin Bryngelsdotter. Därmed blir det också klart att vår Olof inte kan ha varit den som föddes 1712. Visserligen finns inte de två sannolika föräldrarna (Hans Olofsson och Ingeborg) med i vigselboken, men det pussel som läggs här med bitar från alla källor undanröjer alla tvivel på hur det förhåller sig.

För det andra: att Olof var ende arvinge är även det något som skiljer honom från den andre Hans Olofssons familj. En genomgång av födelse- och dödböckerna ger nämligen vid handen att vår Olof bara hade ett eller två syskon, och att det/de båda dog samma år, 1743. Den andre Hans Olofsson hade fler än ett barn som levde efter bou-året 1763. Hur man kan hänföra de olika barnen som föddes i Björkö Sörgård till de två Hans Olofsson kan ses i bilagan.

Det tredje vi har nytta av i bou 1763 är arvejorden. Att det var faderns (Hans Olofssons) arv visar att dennes far i sin tur hade ägt jorden. Därför kan inte vår Olof ha varit son till den Hans som var gift med Karin Bryngelsdotter, eftersom han kom från Hönö Heden. Hur vi kan se detta framgår av bilagan.

Vi kan nu göra en liten paus och sammanfatta det vi vet som ett avstamp inför genomgången av de övriga källorna, vilka behövs för ytterligare verifiering av de hittills uppnådda resultaten: vår Olof Hansson var son till Hans Olofsson och Ingeborg i Björkö Sörgård. Olof ärvde $\frac{1}{4}$ där, vilken fadern Hans i sin tur ärvt. När och var Olof föddes är inte klarlagt, men vi har ännu ingen anledning att betvivla dödbokens åldersuppgift, som ger ett födelseår omkring 1722.

Ett problem är moderns namn. I bou kallas hon Andersdotter, men i dödboken Hansdotter. Som fadder kallas hon endast "Hans Olofssons hustru Ingeborg". Hon avled 1768 28/9 i en ålder av 77 år. Vilket det rätta namnet var, kan vi bara gissa. Kanske det var Andersdotter och att hon mest kallades "Ingeborg Hans", alltså Hans hustru,

ett vanligt sätt att kalla hustrur då. Ett alternativ är att modern varit gift två gånger, med en Anders och med en Hans. Ibland hade man svårt att hålla reda på vem som var den biologiske fadern och som skulle ge namnet.

Så har vi då skattelängderna. Jordeboken/jb 1730 visar att vår Hans Olofsson brukade $\frac{1}{4}$ i skattedelen i Sörgård. I bou kallas den kronoskatte, (skatteköpt från krono) men det är egentligen fel, då gården av urminnes tid var delad i en skatte- och en kronodel. Jb 1730 berättar hur det var: hälften var gammalt odel (motsv. skatte) och hälften krono. Troligen kom väl hela gården att kallas kronoskatte, när kronodelen skatteköpts 1722 (se nedan). Kronodelen ägdes 1730 av Torsten Bryngelsson och Hans Olofsson ($\frac{1}{3}$) samt Olof Persson och Isak Hansson ($\frac{1}{6}$). Denne Hans Olofsson var den tidigare nämnde Hans d.ä., och Torsten var hans hustrus syssling. Deras tredjedel var ju i förhållande till en halv gård, vilket ger en sjättedel av en hel gård. Skatteköpet ägde rum 1722. I förmögenshetslängden 1714/15 verifieras detta förhållande mellan krono och skatte i Björkö Sörgård. Vår Hans Olofsson ägde senare $\frac{1}{4}$ i Sörgården. 1714/15 står han som dräng hos brodern Mårten i halva skattedelen av gården. Skattejord ärvdes familjevis ännu starkare än kronojord, vilket ytterligare särskiljer vår Olof från den andra familjen i Sörgård. Hur de två familjerna kan följas genom åren och särskiljas ses kanske tydligast i mtl.

I mantalslängderna kan vi hitta mycket "matnyttigt". För det första nämns Olof Hanssons mor 1766, *Ingeborg*. För det andra ser vi att fadern Hans Olofsson inte nämns i Sörgård förrän från och med mtl 1722 (upprättad 9/1). Han har alltså kommit till Sörgård under 1721. Det är sannolikt att han var gift då. Det står bara en pinne för antalet skattebetalande, men i marginalen sägs han vara utfattig (betydde ofta att man inte ägde jord), och i mtl de åren skrevs i marginalen "ogift" för den som var det, och det står inte här. Hans nämns senast hemma i Sörgård i mtl 1715. Åren 1718-21 saknas han i mtl och måste ha bott på någon annan ort då, där han

gift sig och fått första barnet, Olof. Var detta var har jag inte lyckats utröna, trots letande i Torslanda, Björlanda och andra socknar i området (mtl och båtsmansrullor). För det tredje kan vi följa de två Hans Olofssons familjer genom åren och se barnen nämnas i vissa längder (som komplettering till kyrkböckerna för att se vilka som överlevde till vuxen ålder), liksom hur makarna försvinner pga ålder och dödsfall. Och för det fjärde går det att följa Olof Hanssons barn. Sonen Hans och dottern Ingegerd nämns vissa år i början av 1770-talet, men finns inte med i vigsel- eller dödböckerna (eller några andra källor ö.h.t.), varför deras öden förblir okända.

Det vi har kvar är nu domböckerna. I hösttinget 1758 § 9 ser vi att en Hans Olofsson år 1752 hade skrivit testamente på 1/6 avlinge till döttrarna Anna och Elin. Jordan sägs ha kommit från modern (avlinge betyder just att det inte var arvejord, här alltså i förhållande till maken). Detta stämmer ju bra med att Hans kom från Heden. Man kan också med hjälp av mantalen 1/6 resp. 1/4 särskilja de båda Hans Olofsson. I domboken 1763 (hösttingets uppbud § 28) får vi veta att vår Olof var brorson till Per Olofsson i Sörgård. Detta visar att Olof Hansson måste ha varit sonson till Olof Mårtensson i Sörgård. Det fanns nämligen inget mer brödrapar Per och Hans Olofssöner där då. Visserligen hade också Olof Persson och Maret Hansdotter i Sörgård söner med dessa två namn, men Hans hade dött 1738 och brodern kallades mest Petter och inte Per. Denna namnform kom sig av att han hade bott några år i Amsterdam och idkat sjöfart därifrån (sommartinget 1754 § 36). Vår Olof ärvde en del av jorden av sin farbror Per, som var barnlös ("4/5 av 1/8", vilket ju är detsamma som 2/5 av 1/4-se nedan!). Han skulle också försörja Pers änka. Detta enligt vintertingets uppbud 1764 § 27, resp. vintertinget 1766 § 32. Arvet från fadern (dennes arvejord) var 2/5 av 1/4, medan 1/5 av 1/4 köptes av kusinen Ingeborg Persdotter. Hennes mor var Ingeborg Olofsdotter, som liksom Olofs far Hans

Olofsson var barn till Olof Mårtensson i Sörgård. De olika andelarna ovan blir tillsammans precis 1/4. Denna Olof Mårtenssons del av Sörgård hade tydligen delats i två broderlotter à 2/5 och en systerlott à 1/5. Hans fick 2/5, och Ingeborg 1/5. Per fick liksom brodern 2/5. Han tillträdde året han gifte sig, 1718 (mtl 1719), varvid Mårten som yngst blev tvingad från gården. Denne var båtsman, ogift, och stod för gården 1714/15-18 i brödernas frånvaro. Han enrollerades 1713, var 1717 olovligen på en Hedenbergs kapare, sedan åter olovligen till sjöss från 1723, samt dog 1728 (enligt båtsmansrullorna) och påverkade därför inte bråktalen vid arvsförfogandet. Per var också båtsman, enrollerad 1704, men 1716 på hösten olovligen gången till Frankrike på ett Gatenhielms kofferdiskepp. Han fick avsked 1735, då han var "51 år, gammal och orkeslös". Egentligen var han bara 47 år, men ålderssuppgifterna i rullorna får tas med minst två nypor salt. Hans fick 2/5, och Ingeborg 1/5.

De andra två döttrarna till Olof Mårtensson, Gertrud och Anna, nämns 1718 (vintertinget § 15), men vad det blev av dem sedan är okänt. De ärvde i alla fall inget, utan måste ha fått ut sina delar som hemgifter och/eller utlösning, om de inte avled före giftasåldern.

Med hjälp av ovanstående kan vi upprätta familjesedlar över de här två familjerna i Björkö Sörgård och rätta de fel som spridits och sprids. Se bilagan! Jag tog upp bl.a. Olof Hanssons härstamning vid mitt föredrag 2004 om mantalslängderna, men det hela behöver tydligen upprepas. Ytterligare uppgifter om de här personernas anor kan inhämtas i min bok "Havet var vårt liv" (1995).

Det finns fler klurigheter. Jag har naturligtvis inte lyckats lösa alla, men det är intressant att arbeta med sådana utredningar, och det kan finnas anledning att ta upp några fler svåra anor än Olof Hansson så här framöver (både lyckade och misslyckade – för att gå igenom forskningsmetoder och för att hjälpas åt att lägga kniviga pussel).

Bilaga

m. Hans Olofsson, född 1684 26/10 i Hönö Heden¹, död 1758 21/8 i Björkö Sörgård²
h. Karin Bryngelsdotter, född 1685 11/1 i Björkö Sörgård, död 1751 4/4 ibm³

s. Bryngel, född 1710⁴
s. Olof, född 1712⁵
s. Anders 1714
d. Elin 1717
d. Maret 1720
d. Ingegerd 1721⁶
d. Anna 1722⁷
s. Per 1723⁸

m. Hans Olofsson, född 1691 30/1 i Björkö Sörgård⁹, död 1758 3/10 ibm
h. Ingeborg Andersdotter/Hansdotter, född cirka 1691, död 1768 28/9 i Björkö Sörgård¹⁰

s. Olof, född cirka 1722, död 1796 21/11 i Björkö Sörgård
d. Elin, född 1729 30/3, död 1743 3/7¹¹

s. Anders, född 1725 28/10, död 1743 27/5¹²

¹ Son till Olof Andersson d.y. (Olof Stark) (1626-1703) och Ingegerd Olofsdotter (död efter 1705). I mtl 1705 började Ingegerd/Ingiel skrivas under barnen: sonen Hans och dottern Amborg. Kan inte hittas i dödboken. Hans antogs som båtsman 1704, nämns hemma på Heden till och med mtl 1709, samt fick avsked 1729 på grund av ålder och bräcklighet.

² Kallas då "gamla Hans Olofsson", till skillnad från unge Hans Olofsson som dog bara en dryg månad senare.

³ Kallas vid dödsfallet "Hans Olssons hustru Karin". Hon var dopvittne flera gånger 1705-23. År 1723 2/1 står det "Karin Bryngelsdotter, Hans Olssons hustru".

⁴ Fick namn efter morfadern som avlidit året innan.

⁵ Den Olof Hansson som nämnts i huvudtexten och som inte kunnat följas till vuxen ålder.

⁶ Dotter till Hans Olofsson d.ä. enligt mtl 1748.

⁷ Dotter till Hans Olofsson d.ä. enligt mtl 1742. Både Maret, Ingegerd, Anna och Per föddes tätt, med blott 12, 16 resp. 17 månaders intervall. Det är dock ingen omöjlighet. Maret och Per är säkra barn till Hans d.ä. genom faddrar från Heden, och de andra två genom noter i mtl (Anna även i domboken).

⁸ Son till Hans Olofsson d.ä. enligt faddrar (Jacob Andersson på Heden, gift med Hans syster Amborg).

⁹ Son till styrmannen Olof Mårtensson (cirka 1645-cirka 1712) och Elin Hansdotter (1656-1717).

¹⁰ Kallas vid dödsfallet Ingeborg Hansdotter, men vid makens bou 1763 Ingeborg Andersdotter, i övrigt bara Hans Olofssons hustru Ingeborg. Mest troligt är Andersdotter. Se not 12!

¹¹ Säker dotter till Hans d.y. då det står Hans Olsson junior i födelseboken.

¹² Anders Hansson kan ha varit son till antingen Hans d.ä. eller Hans d.y. men mest troligt d.y. Mödrarnas ålder gör båda möjliga, men Karin Bryngelsdotter skall ha varit nästan 41 år då, vilket i viss mån minskar sannolikheten. Faddrarna överväger också åt d.y. med Per Olssons hustru som bärerska (Hans d.y.s svägerska) och hustru Ingeborg Olofsdotter i Sörgård som dopvittne (Hans d.y.s syster). Det fanns även ett par faddrar då, vilka Hans d.ä. tidigare använt, men med svagare samband än de två ovannämnda som var svägerska/syskon till Hans. Det faktum att Hans d.ä. redan 1714 fick en son Anders gör det mindre troligt att Anders 1725 var son till honom. Det var ju ganska vanligt att en familj gav två överlevande barn samma namn (till och med tre barn), men det var ju statistiskt vanligare med bara ett barn med varje namn. Dessutom borde Hans d.y. och Ingeborg ha fått en son Anders, om hennes far hette Anders, vilket vissa källor antyder.

Släktforskar dagarna i Nacka Strand

Insänt av Hans Taremark

Den 12 och 13 augusti 2006 fyllde Släktforskarförbundet 20 år. Och efter en minst sagt lyckad tillställning i Göteborg förra året var det nu dags för ett Jubileum i huvudstaden.

Trots det fina sommarvädret kom på lördagen flera tusen nya och gamla släktforskare till Nacka strand. Invigningen förrättades av landshövding Mats Hellström.

På Riksstämman blev den nya styrelsen i Sveriges Släktforskarförbund enligt valberedningens förslag. Bland annat omvaldes populära ordföranden Ted Rosvall. Däremot blev det sluten omröstning när det gällde nya ledamöter till just valberedningen. Det gångna året har inneburit stora kostnader och man har därför beslutat genomföra ett

antal effekt
iviser
ingar. Bland
motio
nsflo
den
hade
alltid

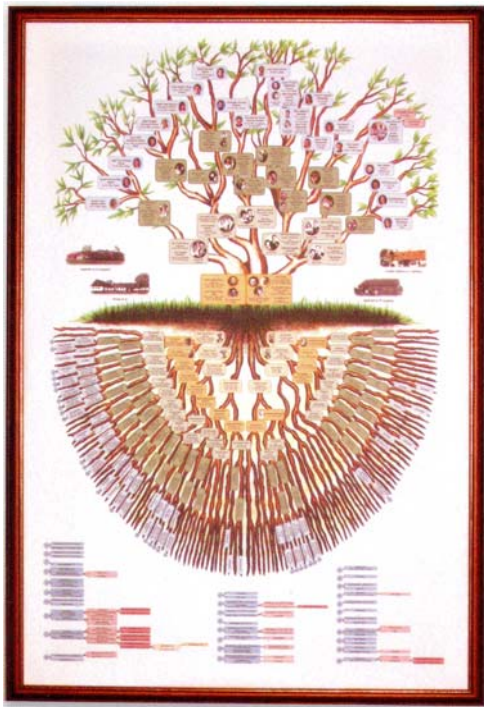
aktive Nils Marelius, från Sotenäs Personhistoriska förening, bl a motionerat om att styrelsen skulle försöka påverka

regeringen att genomföra en folkomröstning 2010-2011. Denna motion bifölls. Däremot avslogs en motion om att samla information om hur man lättast forskar med microkort. Likaså avslogs motioner om internationella råd, extern redovisningsbyrå och publicering av förbundsstyrelsens protokoll

Släktforskar dagarna 2006 var alltså förlagda till gamla SAAB-fabriken i Nacka, som nu är ombyggd till en konferensanläggning. Det var möjligen fler utställare jämfört med förra året, men många kände jag igen från Göteborg. Dock fanns det flera vetgiriga besökare. Att intresset växer visar inte minst trycket på prova-på-montern

En annan intressant utställare visade sina

handmålade släkträd, som fanns i flera
läckra utformningar. Samtliga namn
datorkopieras in i bilden och kan sen
vidareutvecklas.

Man aviserade att de populära
Släktforskningens Dag kommer att upprepas
den 17 mars 2007.

Förbundet arrangerar också en spännande
resa till S:t Petersburg 23-27 maj 2007. Är du
intresserad kontakta förbundet snarast.

Det är nu också beslutat att Hallands
Genealogiska Förening 2007 skall arrangera
Sveriges Släktforskarförbunds Riksstämma
och Släktforskardagar i Halmstad och nästa
år öppnar vi portarna för ett intensivt späckt
program, från 24 till 26 augusti med temat
Gränsland.

Släktforskardagarna kommer att hållas på
Halmstads Teater. Det blir alltså betydligt
närmare nästa år.

Slutligen har Sveriges Släktforskarförbund
en ny spännande logotype. I form av "en
person som ett hållristat grafiskt träd".

Hälsningar Hans Taremark

Länktips:

<http://www.myntkabinettet.se/räknare.htm> här kan man räkna ut värdet av en summa hur mycket det motsvarar i dag.

En dalarnahistoria

Insänt av Helge Svensson

Eftersom min mor föddes vid Mången, en sjö som ligger på gränsen mellan Västmanland och Dalarna, har jag ägnat mycken tid för forskning efter hennes förfäder. Detta har också redovisats i en artikel i vårt medlemsblad från år 2000, nr 1, kallat "Livet i finnskogarna". Sedan dess har jag varje år besökt mina många släktingar i samhällena där uppe. Flera av dem har jag efter förmåga hjälpt med efterforskningar. Ett barnbarn till en av mina många kusiner, Torbjörn Hedström, bad mig i vintras om hjälp att ta reda på hans fars förfäder. Detta har ju inte något att göra med vår förenings forskning som oftast gäller våra trakter, men jag vill ändå gärna kortfattat berätta om att man kan hitta oväntade händelser vid forskning i släkterna. Torbjörns kunskaper om sin fars släkt var mycket knapphändig. Han skickade mig en kartong med allsköns papper som han samlat ihop, bouppteckningar, testamenten, brev o.s.v. Det var ju då inte så svårt att komma vidare till sekelskiftet 1800-1900. Det var då som något oväntat kom in i bilden.

Vid ett samtal med en vänlig dam på pastorsexpedition i Nora blev jag rekommenderad att söka upp en släktforskare, Åke Mossberg, som jag också fick telefonnumret till. När han förstod att jag sökte släktingar till Torbjörn och när han hörde namnet Hedströms anknytning till en Israelsson i Gyttorp så märkte jag att hans intresse ökade för att hjälpa till. Jag hade tydligen kommit till rätt person för att få hjälp. Efter ett par minuters knappande på sin

dator kunde han få fram namn och årtal på de personer som jag själv hade tänkt ta reda på fast på vanligt sätt via husförhörslängder o.s.v. Det visade sig att Åke Mossberg hade skrivit en bok om trakten som Torbjörns tidiga förfäder kom ifrån. Boken köpte jag av honom för en billig peng och den kom på posten ett par dagar senare. Den del i boken som var mest intressant för min del handlade om Gyttorps Krutbruk. Där inträffade 16 juli 1901 en explosion varvid fyra personer omkom. Olyckan beskrivs i boken mycket ingående och artiklar i Noratidningen har citerats. Där finns också många fotografier från explosionsområdet. På den tiden formulerade sig journalisterna på ett annat sätt än nu. Då drog man sig inte för att t.ex. beskriva detaljerat hur de sargade kropparna såg ut. Hur reagerade de närmaste släktingarna när de läste detta? De fyra omkomna voro två bröder Richard och Karl Petterson 15 resp. 14 år gamla, Klas Israelsson 23 år och ytterligare en person. Klas Israelsson var farbror till de två bröderna.

Inte endast krutbruket ramponerades utan en mängd byggnader ända upp till en kilometers avstånd förstördes. Knallen skall ha hörts ända till Örebro. Vad har denna olycka att göra med Torbjörn Hedström? Jo, den omkomne Klas Israelsson var hans farmors far!

I en bibel från den tiden står följande:

Den 16 juli 1901 Exploderade Gyttorps Krutbruk Warvid min broder Klas ock två

*brorsbarn blefvo dödade, detta till en
åminnelse för de efterlevande, skrifvet af
Hulda Maria Sundström 1901*

Efter denna tragiska historia, kunde man ju, för att inte bli för långrandig, avsluta den som en del av Torbjörns härkomst. Men till historien hör att Klas Israelsson var förlovad med en flicka, Helga Kristina Lund från Hjulsjö. Hon var 22 år då olyckan inträffade och var med barn. Paret hade tagit ut lysning för att gifta sig. Helga Kristina tog så illa vid efter olyckan att man fruktade för hennes

förstånd. Men hon födde en flicka i februari 1902 som fick heta Klara Kristina. En tid efter födelsen gifte hon sig med en yngre broder till Klas, Gustav Leonard. Paret fick sedan två barn, Harald f.1906 och Harry f.1908.

Det var alltså Klara Kristina som var Torbjörns farmor. Hur det gick för henne och hennes närmaste är en annan ej ointressant historia, men eftersom det ligger så nära i tiden är det kanske inte så lämpligt att nu skriva om det. Det får vänta ett par decennier.

Votivskeppen från Öckerö Ödekyrka

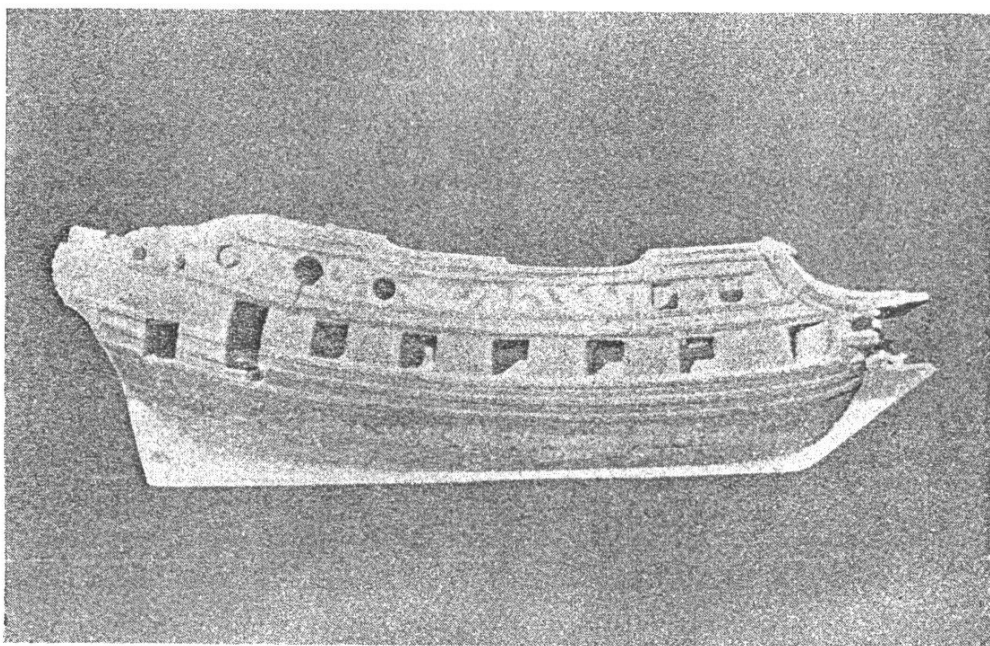
Artikel hämtad ur Nautisk Tidskrift N:o 4 år 1923

Insänt av Britta Österberg

I havsbandet, västerut från Göteborg, ligger Öckerö – en gammal tummelplats för krigiska bedrifter och en vid olika tider kär tillhållsplats för stridsmän från Sverige, Danmark och Norge.

Ön förekommer tillsammans med Rörö, Björkö m.fl. ofta i fornsagorna under namnet Ekröyjar och var ryktbar för de

många strider, som vikingarna ställde till, vilka här hade sin samlingsplats då de drogo ut på härnadståg i västerled. Under vikingatiden voro dessa öar skogbevuxna av ek, därav namnet, och obebodda. Här lekte fosterbröderna Orwar Odd och Hjalmar med de förbundne sjökonungarna Hlödwer och Harek, vilka lågo här med 30 skepp. Leken lyktade så,

30 kanoner kaparefregatt från slutet av 1600-talet

att de sistnämnda föllo, tillika med sitt folk, sedan de likväl förstört samtliga av fosterbrödernas skepp, sånär som på två. Här stredo Odd, Hjalmar och Thord Stafnaglam med den hemske Ögmund Gythofsbane, så allvarsamt att endast hövdingarna blevo vid liv. På följande afton dräptes dock Thord försåtligt av Ögmund. På samma ställe slogs Odd också med den norske sjökonungen Halvdan Roesson, som med sina 30 skepp ankrat upp i förbida på äventyr.

Den betydligt underlägsne Odd äntrade Halvdans drakskepp och gav honom banehugget. En Sigismund kämpade här med en Randner ur Holmgård och segrade, likaså vikingarna Torolf och Thorsten med den väldige Ljot den bleke.

Den norske konungen Hakon Hakonsen var den förste som lät uppröja och bebygga ön, varefter densamma alltjämt spelade en stor roll i de bohuslänska striderna.

Norske konungen Hakon samlade vid Öckerö 1256 en flotta av 300 skepp, den präktigaste Norden skådat, och ledde därifrån krigsoperationerna på Halland. En gång under konungens bortvaro, då han lämnat befälet åt sin son Hakon, passade danska flottan på att göra ett infall i Bohuslän, som tvang Hakon upp till Kongahälla, på vars slott han vistades till året därpå, då han omkom under en jakt. Prinsens död gav anledning till en händelse, för vilken Öckerön blev skådeplats – nämligen ett kungaval. Den avlidne konungasonen hade lämnat rum för en ny tronföljare, varför hans åldrige fader föreslog sina undersåtar att hylla hans andre son Magnus till medregent, vilket ock skedde. Hyllningen försiggick på Öckerön midsommardagen 1257, och den nyvalde konungen avlade sin konungaförsäkran och emottog trohedseden av Norges råd, biskopar, ädlingar och krigsfolk, samt tolv bönder från varje län. Högtidligheten slutade med stora gästbud och utdelande av dyrbara presenter, varvid ärkebiskopen av Trondhjem, som först hälsat Magnus för konung och som haft det missödet att i

skären bliva påseglad, ihågkoms med ett präktigt, välrustat härskepp.

Öckerös första kyrka uppfördes av Hakon Hakonsen i mitten av 1200-talet samt var upptimrad av trä. Den nu befintliga s.k. ödekyrkan uppfördes därefter, antagligen på 1400-talet. Denna förlängdes år 1781, varvid hon förseddes med ett vapenhus.

Akterspegeln på 30 kanoners kaparefregatt

Under senare tid har väl Öckerö spelat sin största roll under det stora nordiska kriget 1712-1721, då ön utgjorde en tillhållsplat för Sveriges danska fiender. Här stationerades den danske sjöhjälten Peder Tordenskjold en stor del av sina manhaftiga bussar, vilka här voro bra till hands vid hans försök att överrumpla Göteborg.

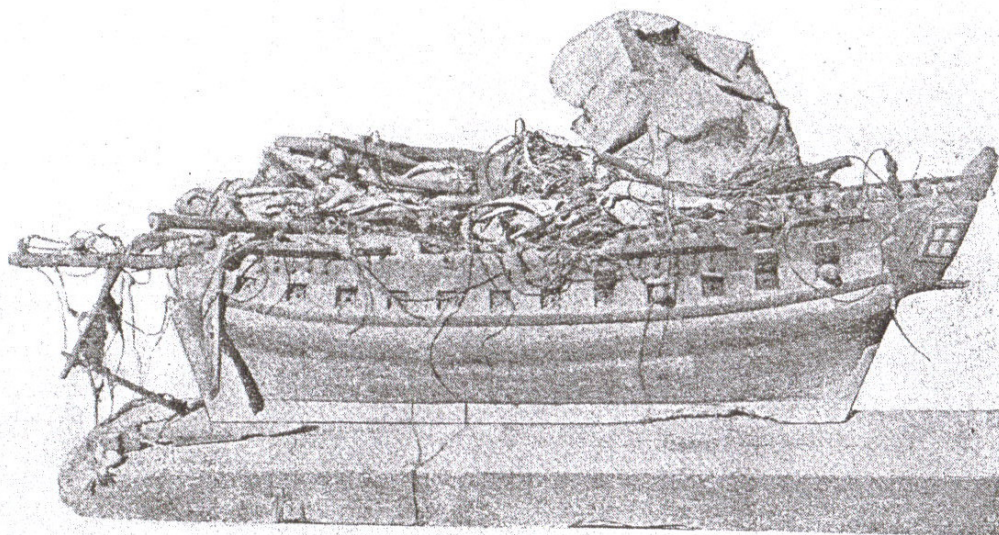
Från denna tid finnes också en del minnen kvar på ön, vittnande om de krigiska bragder som utspelats i den Bohuslänska skärgården. Bland dessa minnen intaga för visso tvenne små modeller av krigsfartyg, s.k. votivskepp, som i början av 1700-talet tillverkats och skänkts till kyrkan, främsta rummet.

De små modellerna, som härnedan närmare skola beskrivas, ha varit upphängda i kyrkan ända in till 1900-talets första år. Sedan dess ha de dock varit försvunna. Vart de tagit vägen har till och med varit obekant för de personer som stått kyrkan närmast.

Sedan tidens gnagande tand under tvenne sekler bearbetat de små fartygen har väl deras skröplighet blivit så stor att någon ordningsälskande kyrkovakt-

mästare ansett dem mindre värdiga att hänga uppe. Han har därför tagit ned dem samt undanstuckit dem uppe på en av takbjälkarna över läktaren, där de osynliga så småningom blivit överhöljda med damm och – glömda.

Samtliga tre modeller befunno sig dock i ett synnerligt dåligt skick. Riggarna voro nedfallna och på den ena av modellerna fullständigt borta. Skroven delvis defekta och illa hanterade av mask. För övrigt buro modellerna tygliga spår av klumpiga

26 kanoners kaparefregatt från slutet av 1600-talet

Genom äldre personers utsago kände ledningen för Göteborgs Sjöfartsmuseum, redan vid startandet av denna institution för 10 år sedan till modellerna. Museet sökte även att genom församlingens hjälp få reda på desamma, dock utan resultat. Det ansågs allmänt att modellerna helt enkelt bortkastats eller stulits.

Under hösten 1922 ingick dock rapport till museet, att de blivit ”upptäckta” uppe på läktaren och utsändes därför omedelbart en expedition till Öckerö, bestående av t.f. intendenten vid Göteborgs Museums historiska avdelning fil. Kand. O. Thulin, Jubileumsutställningens tekniska biträde, civilingenjör Ivan Peterson samt föreståndaren för Sjöfartsmuseet, för att på ort och ställe närmare undersöka förhållandet.

Vid framkomsten konstaterades att det fanns tre modeller, av vilka den ene dock härledde sig från 1782. De andra modellerna voro dock typiska krigsfartyg från tiden omkring 1700-talets början. Dessa två modeller ha ett synnerligen stort nautiskt-arkeologiskt värde.

försök på restaurering, så mycket mera beklagliga, som stora spikar inslagits i skroven, vilka betydligt skadat dessa, samtidigt som riggarne delvis borttagits och ersatts med nya delar, vilka på intet vis överensstämde med originaldelarna. Man erhöll här ytterligare bevis på det gamla kända beklagliga förhållandet, att då det gäller fartygsmodeller, så anses av även annars mycket ansvarskännande personer, vilken gammal sjöman som helst fullt duglig att restaurera och renovera desamma. Även om modellerna ifråga äro ett par hundra år äldre än den, vad ålder beträffar, nog så respektingivande sjömannen. Att den gamle sjömannen icke var med på den tid, då modellerna gjordes och att han således saknar all kännedom om den tidens riggningsätt m.m., tänker man ej närmare på. Och glorian kring den gamle sjömannens huvud lyser ännu klarare, då han under sitt arbete med en dylik nautisk-arkeologisk dyrgrip högt och ljudligt för alla som vilja höra på förklarar: ”det är så bedrövligt med den här modellen, för se han som gjort den har inte vetat hur en rigg ska se ut. Och därför är jag tvungen att rätta till det hela,

så det ser något så när skapligt ut". Och att flera sådana gamla hedervärda sjöbussar runt våra kuster "rättat till" ett stort antal synnerligen värdefulla votivskepp och fördärvat desamma, det har Sjöfartsmuseet under sin tillvaro tyvärr fått fler bevis på.

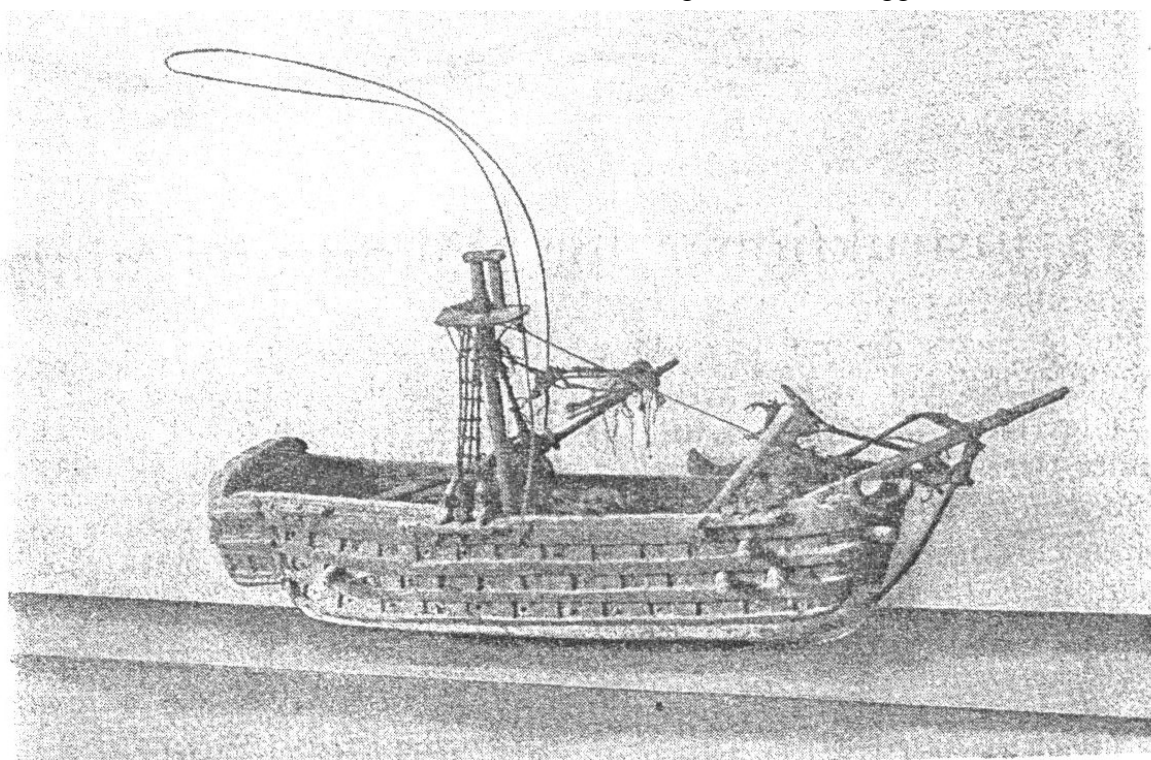
Det är en sådan "kärleksfull" omvårdnad som i lika hög grad som tidens tand skadat Öckeröskeppen.

Då desamma dock voro av utomordentligt stort värde och fara förefanns, att de inom mycket kort tid fullständigt skulle förintas, ansåg Sjöfartsmuseet som sin plikt att skyndsammast taga hand om desamma för att rädda vad som räddas kunde.

Efter inhämtat tillstånd av

stödja sig på det förhållandet att färgerna på de två modellerna överensstämmer med de som denna tid användes av danska örlogsmän. Helt visst ha de danske sjömännen genom tillverkandet av modellerna och deras föräring till den dåvarande danska kyrkan velat betyga sin tacksamhet för den själaspis som i densamma undfägnats dem. Den tredje modellen åter är daterad i akterspegeln med årtalet 1782 och har antagligen tillverkats av någon minnesgod hemmets son, vilken i samband med kyrkans om- och tillbyggnad 1781 på sitt vis velat dra ett strå till stacken för dess utsmyckning.

Denna modell återger ett kraftigt bestyckat större linjeskepp. På densamma fattas så gott som hela riggen, men

Linjeskeppet från 1782

riksantikvarien och vänligt tillmötesgående av församling och dess komminister F.O. Gullstrand, befinna sig modellerna nu också i Sjöfartsmuseets vård, där de genomgått en rationell konserveringskur.

För att nu återgå till modellernas historia, så kan man som ovan antytts, av typerna fastslå att de två äro tillverkade i början av 1700-talet, antagligen under danskarnas krigsoperationer på västkusten. Häri kan man förutom typen

däcken äro lyckligtvis i behåll. Utförandet är klumpigt, men en viss förmåga att få fram karaktären av den fartygstyp modellen föreställer har förefunnits hos tillverkaren.

Av de två modellerna från början av 1700-talet är den minsta av största intresset. Den föreställer en 30-kanoners kaparefregatt från slutet av 1600-talet och tillhör den typ av krigsfartyg, som under hela senare hälften av 1600-talet och intill 1720 med förkärlek användes såväl i Sverige som Danmark. Den fruktade

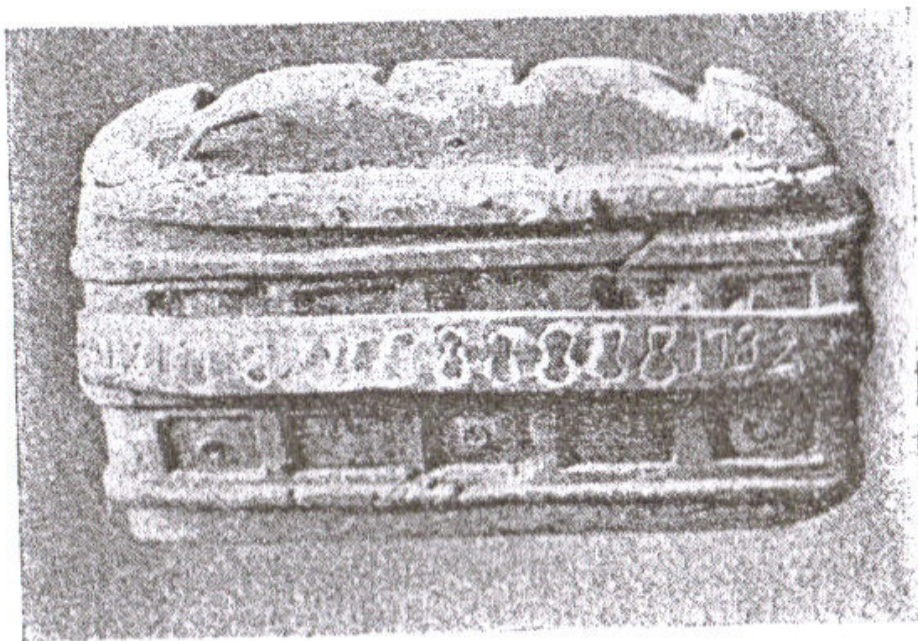
svenske kaparekommendören Lars Gathenhielm hade även ett flertal dylika fartyg i sin ägo. Den lilla modellen, som tyvärr är alldeles i saknad av rigg, däck, kanoner, galleri och gallion, ger oss dock svar på en del frågor rörande färg och skrovets konstruktion vilka förut beträffande denna fartygscert varit höljda i dunkel. Modellen har säkerligen tillverkats av en framstående konstnär på området. Såväl skrovets form som utsmyckning lämna bevis härpå.

Den andra modellen återger ett 26-kanoners skepp från slutet av 1600-talet. Här finnes riggen till största delen i behåll – men i vilket skick! Master, bogspröt och rör avbrutna och i ett tillstånd som trotsar all beskrivning. Riggens detaljrikedom ger tillkänna, att en verklig sjöman tillverkat densamma. Det illa medfarna skrovet har dock ej haft

samma konstnärligt kännande tillverkare som den första modellen. En mycket intressant sak med denna modell är, att seglen varit tillverkade av med solar och andra emblem vackert bemålat papper. Emblemerna ifråga överensstämmer med dylika på skrovets akterspegel.

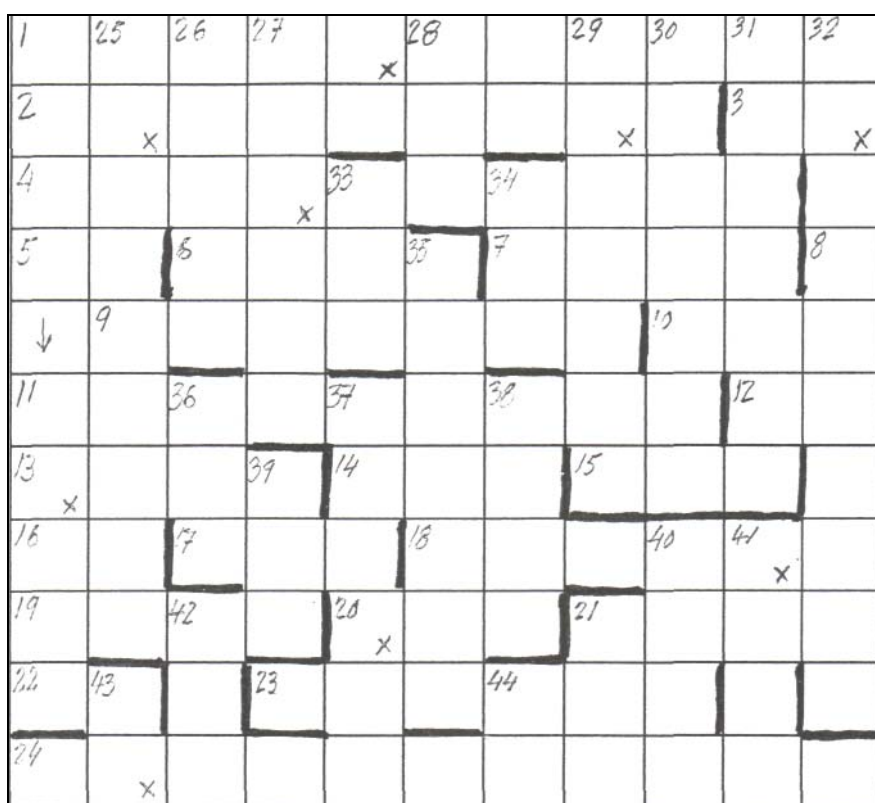
Dessa modeller från den gamla ödekyrkan därute på den av historisk mystik omspunna ön i havsbandet torde vara land de förnämsta som ännu finnas i behåll i vårt land. De två från början av 1700-talet ha för Göteborg sitt särskilda intresse. De vittna nämligen om en tid då krigets åskor rullade strax utanför staden, då befolkningen vid älvmyrningen levde i en ständig ångest för fienderna och då armodet dagligen växte med lavinartad styrka på grund av de tunga skattebördor och livsmedelsrekvisitioner som det långvariga kriget förde med sig.

Olof Traung.

Akterspegeln från 1782-skeppet

ÖÖSF-KRYSSSET

Vågrätt

- 1 Vill väl ingen sjöman bli
- 2 Dit går ingen bro
- 3 Vid gatuadress
- 4 Kan konst vara
- 5 Halvgräs
- 6 Medvetande
- 7 Gör det ibland i trasig land
- 8 Politiskt parti
- 9 Reser man ibland
- 10 Gay
- 11 Behövs vid vintertransporter
- 12 Månfas
- 13 Prov
- 14 Segel
- 15 Behövde inte SE-banksråarna
- 16 Iridium
- 17 Pagina. kort
- 18 Kunde Fred Astaire
- 19 Används vid brödbak
- 20 Kvinnonamn
- 21 Kattläte
- 22 AA
- 23 Kan köpas på systemet
- 24 Väntade för besättningen vid
Göteborgs ankomst till Kina

Plocka ut bokstäverna i de kryssmärkta rutorna. Dessa bokstäver bildar ett ord, något som passar in både på bilköpare och fartygsbyggare. Maila svaret till agneta@oosf.se eller skicka det till A Zachariasson Korshamnsväg 37 430 91 Hönö senast 1 nov.. Lotten avgör vem som vinner en antavla

Lodrätt

- 1 Duktig båtsmanskännare
- 21 Rådjursunge
- 25 Kan blodet
- 26 Grått
- 27 Mansnamn
- 28 Flyger i luften
- 29 Oljud
- 30 Maträtt
- 31 Fartygsgöra på redan
- 32 Kan man kanske söka upp efter
orolig natt
- 33 Inuti
- 34 Antal i dagligt tal
- 35 Tvivel
- 36 Högt kort
- 37 Vin
- 38 Uppgifter
- 39 Håll tyst!
- 40 Myntenhet
- 41 Har ersatts av prao
- 42 Sådan väg vill sen ta
- 43 Ej senare
- 44 Varför? (förr)

Vinnare av förra korsordet var återigen **Anna-Stina Wettsten** som generöst nog lät vinsten gå tillbaka till föreningen att ha den t.ex som lotterivinst vid kommande lotterier. Rätt svar var: **Forskarsal**.

ÖÖSF - Faddrar - måndagar höstterminen 2006

2006-09-04	Sture Olofsson
terminsstart	
2006-09-11	Gunnar Alexandersson
2006-09-18	Gunnar Alexandersson
2006-09-25	
2006-10-02	Sture Olofsson
2006-10-09	Hans Taremark
2006-10-16	
2006-10-23	Lena Knutsson
2006-10-30	Agneta Zachariasson
2006-11-06	Sture Olofsson
2006-11-13	Claes-Göran Sörensson
2006-11-20	Claes-Göran Sörensson
2006-11-27	Hans Taremark
2006-12-04	Sture Olofsson
terminsavslutning	

Myntsystem i Sverige

Före 1776 års myntreform

	1 mark = 8 öre = 24 örtugar = 192 penningar
	1 öre = 3 örtugar = 24 penningar
1534	präglades de första dalrarna och markmynten (silvermynt)
	1 daler = 3 mark = 24 öre
1540	1 daler = 3½ mark
1560	1 daler = 4 mark
1604	1 daler = 4 mark = 32 öre (den svenska dalern)
	1 <u>riksdaler</u> = 6 mark = 48 öre (slagen daler)
	I skatteläggnigen 1671 uttrycktes skatten för en gård ex som 10.10.10. eller 10 daler, 10 öre och 10 penningar.
1624	infördes kopparn som myntfot. (ds = <u>daler silvermynt</u> , dk = <u>daler kopparmynt</u> , rdr = <u>riksdaler</u>)
	1 ds = 1 dk 1 rdr = 1½ ds = 1½ dk
1633	1 ds = 2 dk 1 rdr = 1½ ds = 3 dk
1643	1 ds = 2½ dk
1665	1 ds = 3 dk
1681	1 rdr = 2 ds
1715	1 rdr = 3 ds
1776	1 rdr = 6 ds

Efter 1776 års myntreform

1776	avskaffades det gamla myntsystemet och silvermyntfot infördes. 1 rdr = 48 skilling (sk) 1 sk = 12 runstycken Man uttryckte då ett belopp som ex. rdr 10.10.10 – 10 rdr, 10 skilling och 10 runstycken
1789	grundades riksgäldskontoret, som samma år började ge ut sedlar. Då dessa sedlar inte var inlösbare i silver och för många sedlar gavs ut sjönko de i värde. Sedlar från riksgäldskontoret kallades därför ”riksgälds” till skillnad från sedlar från riksständers bank, som kallades ” <u>riksdaler banko</u> ”. Dessutom gjordes skillnad mellan bankosedlar i valören riksdaler och skilling banko och silvermynt i valören ” <u>riksdaler specie</u> ”. 1 riksdaler specie = 2 2/3 riksdaler banko, 1 riksdaler banko = 1 <u>riksdaler riksgäld</u> .
1855	infördes decimalsystemet och 1 riksdaler riksgälds blir under namnet <u>riksdaler riksmünt</u> = 100 öre. 1 <u>rdr specie</u> = 4 rdr riksmünt
1873	1 riksdaler riksmünt = 1 krona = 100 öre

